

VOORLOPIG VERSLAG van de vaste Commissies voor Economische Zaken en voor Justitie omtrent de volgende ontwerpen van wet:

Aanpassing van de Nederlandse wetgeving aan de eerste richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 9 maart 1968 inzake het vennootschapsrecht (**10 400**, zitting 1969-1970);

Regeling van de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (**10 689**, zitting 1969-1970);

Wijziging van het Wetboek van Koophandel (Voorzieningen met betrekking tot de structuur der naamloze en besloten vennootschap) (**10 751**, zitting 1969-1970);

Aanpassing van de wetgeving in verband met de regeling van de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (**11 174**).

Aanpassing van de Nederlandse wetgeving aan de eerste richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 9 maart 1968 inzake het vennootschapsrecht (wetsontwerp 10 400)

Verscheidene leden zouden het op prijs stellen een uiteenzetting te ontvangen omtrent het karakter van een richtlijn als die, welke aanleiding heeft gegeven tot de indiening van dit wetsontwerp. Heeft een lid-staat nog een „marge d'appréciation" bij het incorporeren van een zodanige richtlijn in zijn wetgeving of behoort hij de voorschriften van de richtlijn in de meest strikte zin van het woord en zo letterlijk mogelijk over te nemen?

Voorts zouden deze leden gaarne worden geïnformeerd over het stadium, waarin de tweede richtlijn inzake het vennootschapsrecht zich bevindt. Daaraan verbonden zij de vraag, of het waar is, dat in de Nederlandse regeringsdelegatie, die aan de onderhandelingen over deze richtlijn deelneemt, een deskundige is opgenomen, die daarvoor een remuneratie van het bedrijfsleven ontvangt. Zou deze vraag bevestigend worden beantwoord, dan gaven zij als hun oordeel te kennen zulks onjuist en bedenkelijk te achten. Zij achtten het vanzelfsprekend, dat deskundigen, die in het verband van een regeringsdelegatie aan overleg deelnemen, daarvoor van staatswege een remuneratie ontvangen.

Vele andere leden wilden uiting geven aan hun ernstige ontevredenheid met betrekking tot de gang van zaken bij de totstandkoming en de behandeling van dit wetsontwerp. Als de Minister zelf deze wijze van wetgeving „beroerd" noemt (*Handelingen* Tweede Kamer blz. 2992, rechterkolom), als in de Tweede Kamer wordt uitgesproken dat men bij deze overhaaste behandeling eigenlijk niet meer de verantwoordelijkheid kan dragen (ibidem blz. 2992) hoeveel te meer geldt dit laatste dan voor de Eerste Kamer, die op nog kortere termijn, en terwijl de Minister reeds aan de betrokkenen het startsein voor de voorbereiding van de uitvoeringshandelingen heeft gegeven, zich een oordeel over deze uiterst ingewikkelde materie moet

vormen. Het had deze leden bevreemd, dat de Minister, die de mogelijkheid zag dat Nederland voor het Europese Hof zou worden gedaagd als de richtlijnen ten aanzien van de naamloze vennootschap niet ten spoedigste in de wetgeving zouden worden uitgewerkt, deze bezorgdheid kennelijk niet koesterde ten aanzien van de commanditaire vennootschap op aar-delen. Ook al heeft deze vennootschapsvorm hier te lande in de praktijk weinig betekenis, dit neemt niet weg dat Nederland te dezer zake, gezien de door de Raad van Ministers gestelde termijn, volstrekt in gebreke is.

Regeling van de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (wetsontwerp 10 689)

Verscheidene leden wilden ermede volstaan hun bewondering uit te spreken voor dit zo voorzichtig en helder geformuleerde ontwerp van wet.

Vele leden merkten op, dat de besloten vennootschap haar ontstaan primair dankt aan de ondernomen coördinatie van het vennootschapsrecht binnen de landen van de E.E.G. en aan de omstandigheid, dat andere E.E.G.-landen zulk een afzonderlijke rechtsvorm reeds kennen. Deze leden hadden waardering voor de in het onderhavige ontwerp voorgestelde aanpassing.

Naast de typering van de naamloze vennootschappen (n.v.'s) kunnen vier typen besloten vennootschappen (b.v.'s) worden onderscheiden, te weten:

- a. de kleine, met een balanstotaal van ten hoogste f 8 mln. en ten hoogste 100 werknemers, welke vrij zullen blijven van publikatieplicht;
- b. de middelgrote, met een geplaatst kapitaal, dat ligt tussen de f 8 mln. en f 10 mln. met beperkte publikatieplicht;
- c. de grote met een andere structuur;
- d. de grootste met beperkte structuur vanwege hun internationaal karakter.

De hier aan het woord zijnde leden, die overigens waardering hadden voor de uitwerkingen van deze typen in dit wetsontwerp, stelden niettemin de vraag, of de praktijk niet op bijzonder grote moeilijkheden zal stuiten ten gevolge van de vele verwijzingen in dit wetsontwerp (meer dan 100) naar regelingen ter zake van de n.v. Zou met een geheel afzonderlijke regeling niet efficiënter gewerkt kunnen worden en zo ja, is de Minister voornemens bij een nadere regeling aan dit bezwaar tegemoet te komen? Deze vraag klemt te meer, omdat mag worden verwacht, dat in de toekomst de b.v. en de n.v. als zelfstandige rechtsfiguren verder uit elkaar zullen groeien. Ook op die grond zou een eenheid van regeling van elk van beide soorten vennootschappen de duidelijkheid, vooral voor de praktijk, ten goede komen.

Dezelfde leden memoreerden, dat de Minister bij de beraadslaging aan de overzijde van het Binnenhof (*Handelingen* blz. 2994 linkerkolom) afwijzend had gereageerd op de vraag om modellen ter beschikking te stellen van blokkeringsregelingen. Zou het opstellen van modellen desondanks geen aanbeveling verdienen, vooral nu voor de blokkeringsbepalingen in het nieuw voorgestelde artikel 571 van het Wetboek van Koophandel een vereenvoudiging is aangebracht en volgens dit artikel ook door middel van de statuten een andere oplossing kan worden gekozen dan die welke de wet noemt?

Voorts stelden de hier aan het woord zijnde leden de vraag, of – daar het aantal werknemers een criterium in dit wetsontwerp is met betrekking tot de publikatieverplichting – ook de werknemers die op grond van „inlening” als regel werkzaam zijn in een besloten vennootschap, onder dit getalscriterium moeten worden gerekend.

Ten slotte gaven deze leden te kennen bij de openbare beraadslaging over dit wetsontwerp nog beschouwingen te willen wijden aan de publikatieverplichting, de relatie tot de groei op de jaarrekeningen en aan de vrijstellingen.

Vele andere leden constateerden, dat de door de Raad der Europese Gemeenschappen gestelde termijn, binnen welke

Nederland dit stuk wetgeving tot stand moest brengen, reeds geruime tijd was verstreken. Dit brengt, zoals ook reeds in het eerste gedeelte van dit verslag naar voren is gebracht, mede, dat de Raad Nederland vanwege dit verzuim zou kunnen dagen voor het Gerechtshof der Europese Gemeenschappen. Onder deze omstandigheden achtten deze leden elke regeling, die niet reeds op het eerste gezicht evident ondeugdelijk is, beter dan geen regeling. Ofschoon de termijnen, aan de Eerste Kamer gelaten voor de bestudering van dit ontwerp, geen gelegenheid bieden tot een grondig onderzoek van deze veelomvattende en zeer gecompliceerde materie, wensten zij niettemin geen verantwoordelijkheid te aanvaarden voor verwerping van de voorgestelde regeling, doch zij wilden niet op de bijzonderheden daarvan ingaan. Deze leden meenden dit te kunnen doen, omdat deze gehele materie binnen afzienbare tijd toch weer – bij de invoering van het Tweede Boek van het nieuwe Burgerlijk Wetboek – ter sprake komt en zij wensten zich op dit ogenblik op generlei wijze te binden ten aanzien van hun dan in te nemen standpunt.

Voorzieningen met betrekking tot de structuur der naamloze en besloten vennootschap (wetsontwerp 10 751)

Vele leden konden zich in principe verenigen met het onderhavige ontwerp van wet, mede gezien de voorgeschiedenis en het unanieme advies van de Sociaal-Economische Raad, welk advies uiteindelijk over deze belangrijke materie is uitgebracht. Deze leden waren voornemens bij de openbare beraadslaging in algemene zin aandacht te schenken aan het representatie- versus coöptatiebeginsel bij de samenstelling van de raad van commissarissen. Daarbij wilden zij o.m. ingaan op de „vierhoek”: Bestuur – Raad van Commissarissen – Ondernemingsraad – Aandeelhouderscommissie (resp. Aandeelhoudersvergadering). In verband hiermede stelden zij de vraag, of niet een nadere regeling noodzakelijk is in de geïntroduceerde relatie aandeelhouderscommissie-aandeelhoudersvergadering. Op welke wijze stelt de Minister zich het werken van deze aandeelhouderscommissie in de praktijk voor?

Voorts stelden deze leden zich voor bij de openbare beraadslaging nader in te gaan op de uitzonderingsbepalingen m.b.t. de nieuwe structuur voor buitenlandse en internationale ondernemingen. Te dezer plaatse stelden zij de vraag, of dit wetsontwerp de internationalisatie van onze ondernemingen niet zal bevorderen en of niet naar constructies zal worden gezocht, die ertoe zullen leiden, dat de uitzonderingsbepalingen van toepassing zullen zijn.

In dit verband stelden de hier aan het woord zijnde leden vervolgens de vraag, op welke termijn Europese ontwikkelingen mogen worden verwacht i.v.m. een verdere harmonisatie van het vennootschapsrecht.

Ten slotte gaven deze leden te kennen, voornemens te zijn het rapport „machtsverdeling in de N.V.” deel te doen uitmaken van hun beschouwingen bij de openbare beraadslaging over dit wetsontwerp. Kan de Minister reeds een evaluatie van dit rapport geven?

Verscheidene leden brachten bij de overweging van dit wetsontwerp, dat steunt op de voorstellen van de commissie-Verdam, de Minister hulde voor de voortvarendheid en bekwaamheid, waarmede hij de herziening van het ondernemingsrecht heeft bevorderd. Zij verheelden intussen niet, dat zij aan de voorstellen van de commissie-Verdam inzake de samenstelling van de raad van commissarissen de voorkeur gaven boven die, vervat in het in de Sociaal-Economische Raad bereikte compromis. Een *verkiezing* van commissarissen door aandeelhouders en personeel in dienst van de vennootschap of door uit deze groepen gevormde organen kwam hun voor meer in overeenstemming met de eisen van deze tijd te zijn dan de in het wetsontwerp voorziene *coöptatie*.

Vele andere leden merkten naar aanleiding van het onderhavige wetsontwerp op, dat democratisering, ook van de onderneming een eis is van deze tijd en bevorderd dient te worden. Naast bij voorbeeld het uitbreiden van de bevoegdheden van de (gekozen) leden van de ondernemingsraad en het toeken-

nen van bevoegdheden aan de overheid ten aanzien van fusies kan uiteraard ook een andere wijze van samenstellen van de raad van commissarissen van naamloze vennootschappen van belang zijn. De vraag rijst, of het thans aan de orde zijnde wetsontwerp dient te worden beschouwd als een stap in de richting, welke uiteindelijk tot het gewenste doel – gelijk gezegd de democratisering van de onderneming – zal leiden, dan wel als een eerste stap op een weg, welke uiteindelijk zal blijken dood te lopen.

Deze leden memoreerden, dat in de Tweede Kamer een aantal leden hun stem tegen dit wetsontwerp had uitgebracht juist op grond van de overweging, dat het niet kan worden beschouwd als een stap op de weg naar echte zeggenschap, zeker niet nadat de hunnerzijds ingediende amendementen waren verworpen. De hier aan het woord zijnde leden meenden, dat de directe invloed van de werknemers op de samenstelling van de raad van commissarissen in het systeem van de voorgestelde regeling geheel ontbreekt, zodat in feite in de positie der werknemers niets verandert. Intussen is de basis van het wetsontwerp het eenstemmig vanwege de S.E.R. uitgebrachte advies, tot stand gekomen met instemming van de gezamenlijke vakbewegingen, die kennelijk uitgingen van de opvatting, dat de in dit advies vervatte voorstellen dienden te worden aangemerkt als een opzet, welke een, zij het wellicht nog niet geheel bevredigende, stap in de goede richting betekent. Dit ook van de overweging uit, dat daarmee een samenstelling van de raad van commissarissen wordt bereikt, die enige garantie geeft dat het dagelijks ondernemersbeleid zal worden gecontroleerd door een orgaan, hetwelk niet langer *uitsluitend* wordt benoemd door de aandeelhouders. Bij een positieve waardering van het S.E.R.-advies kan ook een rol spelen de opvatting, dat niet de raad van commissarissen, maar de ondernemingsraad primair het orgaan is, waarin de toenemende zeggenschap der werknemers gestalte moet krijgen.

De leden, hier aan het woord, meenden dat beide hierboven vermelde opvattingen te verdedigen zijn en zij achtten het niet uitgesloten, dat dit aanleiding zal geven tot verschillende standpunten onder hen omtrent het antwoord op de vraag, of het onderhavige wetsontwerp al dan niet aanvaardbaar is.

Zij wensten echter hieraan toe te voegen dat zij het ten zeerste betreunden, dat het amendement van het lid der Tweede Kamer, de heer Nederhorst, inzake de toevoeging van een nieuw lid aan artikel 52j, waardoor onder zekere voorwaarden enige ruimte voor experimenten zou zijn geschapen, door de Tweede Kamer was verworpen. Deze verwerping doet denken aan de gang van zaken bij een andere gelegenheid, nl. die omtrent het opnemen van een „experimenteerartikel” in de wet Tijdelijke voorzieningen met betrekking tot de bestuurshervorming van de Nederlandse universiteiten en hogescholen. Deze leden waren van oordeel, dat er geen enkele reden is experimenten – en dan nog wel met waarborgen omkleed – af te wijzen op het terrein van de democratisering, terwijl op allerlei andere gebieden het experiment een vanzelf-

sprekende zaak wordt geacht. Hieraan wilden zij nog toevoegen, dat het uitsluiten van experimenteermogelijkheden door het kabinet en de regeringspartijen uiteraard wel voedsel geeft aan de gedachte dat het zowel deze partijen als dit kabinet ook wat betreft de herziening van de ondernemingsstructuur, uitsluitend gaat om het aanbrenge van verbeteringen binnen *bestaande* maatschappelijke structuren en geenszins om het – uiteraard langs democratische weg – bereiken van een fundamentele herziening van de machtsstructuren, zoals deze thans bestaan.

Ten slotte wilden de hier aan het woord zijnde leden nog herinneren aan hetgeen hunnerzijds was opgemerkt bij de behandeling van het wetsontwerp op de ondernemingsraden omtrent het karakter van de ondernemingsraad: vertegenwoordigend instituut dan wel instituut van overleg. Bij die gelegenheid is reeds gesproken over de aan de ondernemingsraad in het onderhavige wetsontwerp toe te kennen bevoegdheden en toen reeds is gesteld, dat deze bevoegdheden uitsluitend aan de *gekozen* leden van die Raad kunnen toekomen.

Hoewel in het gewijzigd wetsontwerp het stemrecht aan de voorzitter van de ondernemingsraad is ontnomen, blijft het naar hun mening nog steeds een onwerkelijke figuur, dat de ondernemingsraad zich in aanwezigheid van zijn voorzitter dient te beraden over de vraag, welke commissarissen het beleid – ook van die voorzitter – zullen controleren. Dit achtten zij niet in overeenstemming met het beginsel van een vrije democratische besluitvorming.

Vastgesteld 8 april 1971.

De vaste Commissie voor Economische Zaken:

TERWINDT

HORBACH (*plv.*)

KLOOS (*plv.*)

VERMEER

DE WILDE

PIKET (*plv. Voorzitter*)

1)

LANKHORST

VAN MARION

IJMKERS

TONNAER.

De vaste Commissie voor Justitie:

NIERS

CORNELISSEN

BRONGERSMA
(*Voorzitter*)

CAMMELBEECK

VAN DER WERFF

PIKET

DE GAAY FORTMAN
(*plv.*)

VAN WIJK

VAN MARION

IJMKERS

TONNAER.

1) Het lid der commissie de heer Albeda heeft niet aan de vaststelling van dit verslag kunnen medewerken.